

le man være lykkelig for at besidde en bibliografi som denne.

Søren Balle

Carol J. Clover & John Lindow (ed.): *Old Norse-Icelandic Literature. A Critical Guide*. Islandica 45 (Cornell University Press, 1985). 387 s., 32,95 \$

Dette værk udfylder uden tvivl et stort savn, ikke mindst for den læser, som ikke behersker noget af de nordiske sprog – en flere steder udtrykt beklagelse over vilkårene for de kun engelsksprogede studenter. Det indeholder en række artikler, der hver især giver en oversigt over forskningen i det pågældende emne: *Mythology and Mythography* (John Lindow), *Eddic Poetry* (Roberta Frank), *Skaldic Poetry* (Roberta Frank), *King's Sagas* (Theodore M. Andersson), *Icelandic Family Sagas* (Carol J. Clover) og *Norse Romance* (Marianne Kalinke). De enkelte forfatters artikler er ikke søgt normaliseret med hensyn til fremlæggelsesmåde. Det er heller ikke problematisk, idet de fleste bidrag har form af en udvidet kommenteret bibliografi med en alfabetisk opstillet bibliografi i slutningen af hver artikel. Man har, sikkert meget rimeligt ud fra målgruppen, udeladt værker på bl.a. japansk og slaviske sprog (s. 69), selv om det så måske er en smule drilagtigt spredt i værket at antyde, at der alligevel findes relevante russiske bidrag (s. 158, 198). Enkelte forfattere bidrager ud over den blotte forskningsoversigt også med en detaljeret gennemgang af specielle problemer i forskningen. Således diskuterer Andersson udførligt Svend Ellehøjs og Bjarni Aðalbjarnarsons opfattelser af forholdet mellem *Ari Þorgilsson*, *Theodoricus monachus*, *Ágrip*, *Sæmundr fróði*, *Historia Norwegiae* og en række

andre (under beklagelse af, at Ellehøjs disputats hidtil har fået så lidt international opmærksomhed). Andersson opstiller her et helt nyt, udførligt begrundet forslag til et stemma for forholdet mellem de pågældende værker – hvilket sikkert ikke er det letteste at læse for den primære målgruppe, men er noget sådant nødvendigt, er det jo nødvendigt (og for andre måske så meget mere glædeligt). For de øvrige bidrag ligger der givetvis en betydelig selvstændig videnskabelig værdi i, at den hidtidige forskning bliver systematisk gennemgået og linierne trukket op. Historikeren opdager nu, at de kildegrupper, man tror at kunne benytte om ikke ubekymret, så dog med en vis tillid til, at der i det mindste gives solide informationer om visse facetter, af sprog- og litteraturforskere anses for at være udataerbare eller ligefrem ubrugelige som kilde til egentlig historiske oplysninger. *Rígsþula* – et populært indslag i dansk gymnasieundervisning i vikingetidens historie – udsættes således for alle mulige tolkninger og dateringer (Harris, s. 94ff), og skjaldekvadernes brugbarhed bedømmes således af Roberta Frank: »History may help us to understand Norse court poetry, but skaldic verse can tell us little about history that we did not already know« (s. 174). Måske har hun i nogen grad ret, skjaldekvadernes uforståelighed taget i betragtning, men mistilliden er vel overdreven. Ove Mobergs disputats *Olav Haraldsson, Knut den store och Sverige* (1941) – som ikke anføres, i modsætning til et par senere artikler af samme forfatter – fremviser dog adskillige vellykkede forsøg på at udlede selvstændige oplysninger af skjaldekvadene (og også mindre heldige forsøg); tilsvarende også hos f.eks. G. Turville-Petre: *Haraldr the Hard-ruler and his poets* (1968), A. Campbell: *Skaldic Verse and Anglo-Saxon History* (1971) og Rikke Malmros: »Leding og

Skjaldekvad« (*Aarb. f. nord. Oldk.* 1985). Omvendt formodes det, at historikerne f.eks. stadig udviser en rørende tillid til eksistensen af blod-ørneofringen i vikingetiden (dvs. Regnarsønnernes angivelige opskæring af ryggen på kong Ællasomhævn, hvorefter ribben og lunger skulle blive trukket ud – i virkeligheden en misforstået kenning) (s. 170). Her er det måske tilstrækkeligt at gøre opmærksom på, at allerede Johannes Steenstrup (*Normannerne I* (1876) s. 108) tog skarpt afstand fra, at dette sagn skulle være rigtigt (og i øvrigt gav udtryk for stærk tvivl om Saxos værdi som kilde på mange punkter); ej heller F. M. Stenton (*Anglo-Saxon England/ The Oxford Hist. of Engl. 2* (1971/75) s. 246f) har tillid til de skandinaviske kilder i dette spørgsmål. Omvendt har historikerne måske siden Lauritz Weibull (1911) ikke haft helt så stor tiltro som litteraturfolkene til *Jomsvikingsaga*s oplysninger om et slag ved Hjørungavåg ca. 980 (Andersson, s. 215). Disse kritiske småbemærkninger skal dog ikke tilsløre, at vi får udmærket besked på mange områder og mange spændende diskussioner af selve spørgsmålet om en litterær traditions opståen, de islandske kilders afhængighed af f.eks. engelsk og tysk materiale, og ikke mindst den uundværlige oversigt over, hvem der har ment hvad om de enkelte teksters datering og de enkelte tekstudgavers brugbarhed. Både forskere inden for nordisk sprog, religionshistorie og historie har derfor med dette værk fået et glimrende værktøj stillet til rådighed.

Søren Balle

Hans Chr. Wolter: *Den danske hærs uniformering. En annoteret bibliografi og en nøgle til offentlige samlinger.* (Det Kongelige Garnisonsbibliotek, 1985). 71 s.

Som undertitlen angiver, er der både tale om en bibliografi og en oversigt over en række centrale bibliotekers, arkivers og museers samlinger.

Forfatteren har ønsket at tilvejebringe et hjælpemiddel, der på én gang kan give overblik over og fungere som indgang til hovedmaterialet for beskrivelse af uniformeringen inden for det danske monarkis landmilitær siden slutningen af 1600-tallet. Det er en god idé med et sådant hjælpemiddel, for materialet er både stort og uensartet, og det skal søges mange steder.

Bogens korte introduktion berører, hvad forfatteren kalder »uniformeringsidealets« principper (uniformen skal dels identificere – dels være funktionel), og opregner hovedgrupperne i kildematerialet: stofprøver og originale beklædningsgenstande, uniformsreglementer og approberede tegninger, samt endelig den store mængde af uniformsreproduktioner (f.eks. stik, tegninger og malerier).

Selve bibliografien, der er omhyggeligt kommenteret, omfatter 70 numre opstillet efter udgivelsesår. Den medtager ud over de oplagte bøger, der har hærens uniformering som emne, også arbejder om enkelte hærafdelinger, såfremt de indeholder førstegangs publicering af kolorerede uniformsgengivelser. Denne type arbejder udgør godt 1/3 af bibliografien. Tidsskriftartikler er ikke medtaget, men en fortegnelse over tidsskrifter med uniformshistorisk indhold findes bag i bogen.

Oversigten over centrale biblioteker, arkiver og museer, hvor Det Kongelige Biblioteks, Rigsarkivets og Tøjhusmuseets samlinger naturligvis er de væsentligste, er (bortset fra en enkelt »svipser«) særdeles instruktiv med fylde kommentarer ganske som i bibliografien, hvortil der i øvrigt ofte henvises.

Den lille bog, der afsluttes med et